СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 139. Джерзі Си્ті, Н. Дж., четвер, 17-го червня, 1937 VOL. XLV. No. 139. Jersey City, N. J., Thursday, June 17, 1937. THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ НАТИСКАЄ НА СТАЛЕВІ ПІДПРИЄМСТВА

ВАШИНГТОН. — На правильній конференції з ґазетярами в Білім Домі президента запитались, чи відмова сталевого підприємства „Репоблик Стіл Корпорейшен" робити контракти з робітничою юнією є зломанням духа, якщо не Краєвого Закону про Робітничі Відносини. Президент заявив, що компанії, котрі роблять з робітниками усні умови, повинні робити їх теж на письмі.

СТАЛЕВІ ПІДПРИЄМСТВА НЕ ХОЧУТЬ РОБИТИ УГОДИ З ЮНІЯМИ.

КОЛОМБОС (Огайо). — Коли ґубернатор цього стейту, Мартин Дейві, приготовив угоду між незалежними сталевими підприємствами й Комітетом Промислової Орґанізації, підприємства заявили, що вони далі стоять на становищі, що не будуть підписувати ніякої угоди з робітничими орґанізаціями.

Ґубернатор почав робити приготування до скликання конференції юнійних провідників та підприємств „Репоблик Стіл Корпорейшен" і „Йонгставн Шіт енд Тюб Компані".

СТАЛЕВА КОМПАНІЯ ПОЗИВАЄ ГОЛОВНОГО ПОЧТМАЙСТРА.

ВАШИНГТОН. — Сталеве підприємство „Репоблик Стіл Корпорейшен" пізвало в місцевім федеральнім суді головного почтмайстра Фарлія, щоб він приказав почтовим урядникам у Варені й Найлесі, в стейті Огайо, доручувати правильно почтові посилки всім людям у фабриках, діткнених страйком.

Корпорація каже, що почтмайстри в цих місцевостях згодилися із страйкуючими робітниками *не* доручувати нестрайкуючим робітникам посилок.

СЕНАТОР ВАҐНЕР ЗАКИДАЄ СТАЛЕВИМ ПІДПРИЄМСТВАМ НЕЧЕСНЕ ПОСТУПОВАННЯ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Роберт Ф. Ваґнер, автор закону про робітничі відносини й речник адміністрації в робітничих справах, заявив публично, що, відмовляючись підписувати угоди з робітничими юніями, сталеві підприємства показують, що вони не поступають з робітниками „в добрій вірі".

НАПРУЖЕННЯ В ДЖАНСТАВНІ РОСТЕ.

ДЖАНСТАВН (Па.). — Настрої серед страйкуючих робітників підприємства „Бетлеґем Стіл Корпорейшен" загострюються, бо неюнійні робітники далі працюють, а місцеві групи „віґілянтів" домагаються акції для „охорони" фабрик перед пікетами.

Щоб не допустити до вибуху насильств, стейтовий ґубернатор Ерл вислав сюди стейтову поліцію, щоб заступила міську поліцію при брамах фабрик.

БОРОТЬБА З ЮНІЯМИ.

ЕМБРИДЖ (Па.). — Коло фаблики підприємства „Нашенел Електрик Продоктс Компані" прийшло до рукопашної бійки між страйкуючими прихильниками Комітету Промислової Орґанізації й нестрайкуючими прихильниками Американської Федерації Праці. Слізні бомби поліції розігнали бійку.

ЛИШЕ ФІНЛЯНДІЯ ПЛАТИТЬ ВОЄННІ ДОВГИ.

ВАШИНГТОН. — 12 держав не заплатили американському урядові припадаючої на день 15 червня рати воєнних довгів. Уряд дістав заплату лише від Фінляндії в сумі 163,143 доляри.

ВИЯСНЕНА СТРІЛЯНИНА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Поліційний детектив Джеймс Брайертон, котрому віддано до розсліду справу смерти пані Дороти Карлючі, що згинула в неділю вечором по виході з мужем із фільмового театру поцілена кулею, розслідив, що куля, від котрої згинула жінка, могла бути вистрілена з рушниці, котру купив Джіно Ґуліельмоні, власник ґазолінової стації недалеко від місця події. Потім детектив дослідив, що смертоносний вистріл віддав з іншої рушниці Лоренс Котел Миліон, 18-літній крамничний помічник. Вийшовши на дах будинку, Миліон прицілився до електричної вивіски на фільмовім театрі Ловза й вистрілив. Куля поцілила паню Карлючі й убила її на місці.

Тепер Ґуліельмоні буде відповідати за безправне посідання рушниці, а Миліон за вбивство. Суд установив запоруку на першого на 1,000 долярів, на другого 10,000 долярів.

ЗА ОРҐАНІЗАЦІЮ РОБІТНИКІВ ФОРДА.

ДІТРОЙТ. — Фордова Моторова Компанія дала до зрозуміння, що вона не одобряє орґанізації „Форд Бродерґуд оф Америка". Автомобільна юнія „Юнайтид Автомобіл Воркерс" закидає цій орґанізації, що вона компанійна юнія.

ІСТОРИЧНІ ПАМЯТКИ НА ПОЛІССІ.

При копанні фундаментів під церкву на Замковій Горі в Давидгородку на Поліссі знайшли незвичайно цінні історичні памятки з X—XI віку. М. і. відкопано 13 дубових домовин з тлінними останками правдоподібно князя Давида з родини Руриковичів, основника Давидгородка, останки будівель, предмети щоденного вжитку і т. п.

ВІННІПЕҐСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ МІЖ СОБОЮ.

Недавно тому вінніпеґський суд розбирав скаргу М. Поповича проти шеровців і проти редактора тижневика „Правда" у Вінніпеґу. Попович скаржив за образу і суд присудив Поповичеві відшкодування в сумі тисячу долярів і судові кошти.

На днях Данило Лобай, редактор „Правди", вніс скаргу за очернення проти „Укр. Роб. Вістей". Лобай домагається відшкодування за це, що 21. грудня 1935 р. „У. Р. В." зробили закид Лобаєві, будьтоби він намагався вкрасти лісту передплатників „У. Р. В.", чим очевидно Лобай образився і це дало притоку до скарги Лобая проти „У. Р. В.".

ПОЖЕЖА, ЯКУ ГОДІ ВГАСИТИ.

Як повідомляють з Косова, закіп земного ґазу на Вербівці, що запалився тому кілька днів, горить дальше. Спроби вгасити вогонь безводнем вугля були безуспішні з причини великого горяча, що панує біля пожежі, та спеки. Пробували заложити на джерело вогню каптур, але теж без успіху. Небезпеки поширення вогню нема.

ЩЕ ОДНА ШТУЧКА ОБМАНЦІВ.

По селах недалеко Варшави крутився один обманець, що продумав собі таку штучку: ставав близько хати такого господаря, що про нього довідався, що має гроші, і копав яму. Господар приступав та зачинав розмову. Йому обманець розказував, що має певну відомість, що саме в тім місці закопане золото. І дійсно по якомусь часі викопав штабу „золота", ваги кількох кг. Зачиналися торги та господар за парусот злотих викуплював викопану золоту штабу, яка повиннаб коштувати кількадесять тисяч злотих. Врадуваний віз господар своє золото до міста й там довідавався, що це бриля міди, вартости кільканацять злотих. Так ошукав обманець кількадесять господарів.

ЗА 25 ЛІТ БУДУТЬ ДОРОЖЧІ.

Віденські філятелісти закупили за близько 100,000 шилінґів почтових значків, виданих в Анґлії з нагоди коронації. Вони перконані, що в день срібного ювилею короля Юрія 6-го курс цих значків піднесеться вдесятеро, як воно було з нагоди ювилею короля Юрія 5-го.

ЛЮДИНА, ЩО ЖИВЕ АЛЬКОГОЛЕМ.

Справді небуденний рекорд поставив один чоловік із Ріо де Жанейро. Вже більш як місяць не їсть він нічого і кормить свій орґанізм тільки алькоголем. Цей ноторійний пиячина намагався вже кілька разів під впливом своїх кревняків вилікуватись від свого налогу, піддавався вже нераз лікарській опіці, але кожне лікування кінчилось одним вислідом: він починав іще більше пити, як досі. Перед місяцем почав він знову переводити протиалькогольне лікування. Цим разом наслідки були зовсім інші: орґанізм, затроєний алькоголем, зовсім не хотів приймати ніякої поживи. Пиячина стратив апетит і свій голод заспокоює тільки алькоголем. Своєї рекордової голодівки не зможе він довго вже продовжувати, бо орґанізм уже до решти виснажений голодівкою і щедрими порціями алькоголю.

„КОЖНА ПОЛЬСЬКА ДИТИНА — В ПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ".

„Зедночене полякуф Земі Червеньскей", що йому проводить ославлений проф. Ст. Грабський, влаштовувало 6-го травня ц. р. у Львові віче. Це віче проходило під гаслом: „Кожна польська дитина в польській школі і під проводом польського вчителя".

Віче ухвалило такі резолюції з домаганнями до сойму і сенату: 1. Засадничим типом школи у львівськім, тернопільськім і станиславівськім воєвідстві, подібно як і в інших частинах держави, є школа, що виховує дітей на добрих громадян польської держави, цебто в пошані для польської цивілізації; 2. У громадах, що начислюють понад 35% українців, міністерство освіти може ввести на основі домагань батьків, висловлюваних у роках 1925—1937, для українських дітей навчання української мови та ще кількох інших предметів українською мовою. Одначе наука українською мовою не може в ніякому випадку перевищати 1/3 шкільних годин. При цьому обовязкове навчання по польськи: польської мови, історії, рахунків і науки про сучасну Польщу; 3. Керманичами шкіл можуть бути у львівськім, станиславівськім і тернопільськім воєвідстві тільки особи польської національности, які беруть чинну участь у польському цивілізаційному житті, хочби й були українського („рускеґо чи уніцкеґо") походження.

ДОБРЕ ЗАНЮХАЛИ.

На залізничім шляху Перемишль—Журавиця злодії викрали з поїзду 75 кг. тютюну, вартости 3,360 зл. Трьох злодіїв поліція вже арештувала та відкопала частину закопаного тютюну.

ЗЛОДІЇ НАГНАЛИ МЕНОНІТІВ НАЗАД ДО КАНАДИ.

Бандити та злодії нагнали 500 менонітських родин з Мехика назад до Канади і вони вибрали собі на поселення землю в північній Алберті, 200 миль від залізниці, а саме коло Форт Верміліон. Переселювання менонітів при помочі троків та трейлерів уже зачалося.

ДЕРЖАВИ НЕ ПЛАТЯТЬ АМЕРИЦІ ВОЄННИХ ДОВГІВ.

Італія, Литва, Чехословакія, Бельгія й Румунія повідомили департамент стейту у Вашинґтоні, що вони не заплатять американському урядові рати на сплату своїх воєнних довгів, котра припадає на день 15-го червня. Передтим уже таке повідомлення вислали Латвія і Югославія. Уряд сподівається теж, що його вишлють також Естонія, Франція, Велика Британія, Польща й Угорщина. Уряд сподівається, що тільки одна держава, Фінляндія, як досі так і тепер, заплатить точну рату на свій довг.

ШОВКОВІ ПІДОШВИ.

Це щось як з казки, а всеж правдиве. На шовкових підошвах до черевиків та чобіт вже ходять сотні тисяч людей. Вигадали цю новину японці, щоправда не з охоти до розкошів, лише з твердої конечности. Продукція шовку в Японії багато більша як збут і японці мали до вибору: або обмежувати продукцію й тимсамим відбирати заробіток тисячам людей, або знайти для шовку якісь нові способи практичного примінення. Отже вигадали підошви з шовку.

Шовк, призначений на підошви, специяльно препарують, так, що ці підошви таксамо тривалі як шкіряні чи ґумові, а ліпші тим, що ніколи не ховзькі. Але мають і одну хибу: на них ходиться дуже тихо, немов босими ногами, й тому вломники та злодії залюбки ходять у черевиках з шовковими підошвами...

Збут шовку побільшують ще й тим, що армія замовляє для вояків шовкову білизну. Ще буде правдива розкіш для вояків, особливо тих, що в Манджурії й Китаю у воєнному поготівлі. Шовкова сорочка — найліпша охорона перед „білими блохами"...

РОЗЛУЧНИЦЯ МУСИТЬ ПЛАТИТИ ВІДШКОДУВАННЯ.

Анґлійські суди вже багато разів признавали відшкодування для жінок, що їх покинули їхні женихи. Всетаки новиною в цій ділянці є випадок, коли замужня жінка одержала відшкодування від своєї суперниці, яка намагалася їй відбити чоловіка.

У місті Белфест (Анґлія) якась Аліса Ляйк подала до суду свою розлучницю Лілієн Повел за те, що вона намагалася на ріжний лад розсварити її з чоловіком та приєднати його для себе. Ця розлучниця що дня стрічалася з чоловіком Аліси Ляйк, давала йому ріжні гостинці та насміхалася з позовниці.

Коли загрожена у своїх правах Аліса Ляйк докоряла своїй суперниці та просила, щоб вона залишила її чоловіка в спокою, прийшло до великої сварки. Підчас тої сварки розлучниця погрожувала Алісі Ляйк, що побе її. Обвинувачена відпекалася всього, одначе це їй не помогло.

Суд присудив, щоб вона заплатила позовниці півтретя тисячі фунтів стерлінґів, беручи під увагу, що обвинувачена доволі заможна.

ГРУБО ПОНАД 6 МІЛІОНІВ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

ЛЬВІВ. — Польща проголосила статистику населення. Та, на диво, польська преса нічого про це не згадує, а польська цензура викреслює у львівському „Ділі" навіть пояснення до цеї статистики. Отже ця урядова статистика виказує, що в Польщі живе між іншими 3,222,000 українців, 1,219,000 „русинів", 707,000 „тутешніх", як теж 50,300 „незнаних". Річ очевидна, що наприклад, населення такого Полісся подає себе як „тутешній" у розумінні — український. І очевидно, що „русини" це ніхто інший, а тільки українці, бо москалі вичислені в окремій рубриці і їх начислено 989,900. Та найцікавішою є статистика віроісповідання населення. Тут подано 3,336,200 греко-католиків і 3,762,500 православних. Очевидно, що до римо-католиків вписано всіх римо-католицьких білорусинів (понад міліон душ), німців, литовців і т. д. і аж тим чином начислено 20,670,100 римо-католиків, себто в розумінні Польщі — поляків. Та і з цеї віроісповідної статистики виходить, що кожний третій у Польщі — неполяк. Нема теж сумніву, що навіть згідно з цею польською віроісповідною статистикою є в Польщі греко-католиків і православних 7,098,700. А коли від цього числа відтягнути православних білорусинів і москалів, то вийде, що сама польська статистика виказує, що в Польщі живе грубо понад 6 міліонів українців. Ось тому польська преса так завзято мовчить про цю урядову польську статистику!

ЧЕРГА НА ТОГО, ЩО РОБИВ ЧИСТКУ В УКРАЇНІ.

МОСКВА. — Совєтська влада готується до нових судів і розстрілів. Вже згадують нові жертви по імені. Між ними виставлено й імя Павла Постишева, котрого у своїм часі вислала була Москва до переведення „чистки" в Україні. Постишев, прозваний „катом України", виконав ревно свою службу та повикидав з урядових становищ в Україні всіх тих, на яких могло впасти підозріння симпатій з „українським націоналізмом". Тепер і Постишев попав у Сталіна в неласку. І кажуть, що дні його життя почислені. Разом з ним підуть під суд такі визначні совєтські діячі як Крестінський, Каракан і інші.

ПИШУТЬ, ЩО Й БЕЛЯ КУН АРЕШТОВАНИЙ.

ПАРИЖ. — З Москви доносять, що арештовано відомого мадярського комуністичного провідника Белю Куна як „троцькіста".

ТЕРОРИСТИЧНІ ПІДПАЛИ.

МОСКВА. — Совєтська преса подає, що, почавши від 1 травня, хтось підпалює робітничі клюби, кінематоґрафи і т. п. Підпали вважають роботою терористів.

ЗРІКАЮТЬСЯ МАСОВО ПОСАД.

МОСКВА. — В усіх урядах С. С. С. Р. панує серед урядовців великий сполох. Ніхто з них не є певний свого завтра. Тому інжинiри, вчителі і їм подібні засипали владу просьбами, щоб їх звільнили з посад, бо бояться, щоб їх не потягнули згодом під суд як „саботажників" чи „шпиґунів".

ТРЕТІЙ І ДРУГИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ПРИ СПІВПРАЦІ.

МОСКВА. — Третій (комуністичний) і Другий (соціялістичний) Інтернаціонал прийшли до згоди у справі спільної допомоги червоним в Еспанії. Будуть разом поборювати „німецьку й італійську інтервенцію в Еспанії".

ПРИЇХАЛИ ЯК „КАРПАТОРОСИ", А ВИСТУПАЛИ ЯК „УКРАЇНЦІ".

ПРАҐА (Чехословаччина). — На зїзд молоді чеської аґрарної партії прибула теж до Праґи і українська молодь із Закарпаття. Прибула яка тисяча хлопців й дівчат, що виїхали з Закарпаття під офіційною назвою як „карпатороси" і „русини". Та всі ці молоді хлопці й дівчата виступали в Празі як українці. А коли на двірці в Празі впорядчик заговорив до них московською мовою, попросили, щоб до них говорити їм зрозумілою мовою — українською.

НЕ ВИЗНАЄ ДОГОВОРУ ПРО НАЦІОНАЛЬНІ МЕНШИНИ.

КАТОВИЦІ (Польща). — Американський кореспондент О. Д. Толишос, розглядаючи положення німецької меншини в Польщі, подає, що це вже певне, що Польща цілком зірвала зі всіми міжнародніми зобовязаннями про охорону національних меншин. Вона навіть не відновить щодо цього відповідного договору з Німеччиною. І виходить, що Німеччина з тим погодилася, щоб Польща „зїла" решту німців, а Німеччина „зїсть" знову поляків, що їх має у себе.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В 50-ЛІТТЯ О. АРХИПЕНКА

Маємо між нами українську людину, яка вже за життя стала історичною в тім розумінні, що вже втягнена в історію світового мистецтва як велика індивідуальність, як представник модернізму в різьбарстві й малярстві. Цею людиною є **Олександер Архипенко**. Минуло йому саме тепер 50 років. І про цю подію згадують тепер американські часописи. Згадують про неї й европейські ґазети. І згадує, цілком природньо, й наша преса в Рідним Краю. А ця остання особливо радіє тим, що Україна здобулася на те, щоб видати з себе такого ґенія-мистця, та що цей мистець, хоч жив здалека від України й українського середовища, заняв своїми кількома специфічно українськими творами перше місце й в українськім мистецтві. У звязку з тим висказується і жаль, що нема своєї держави в тім розумінні, щоб могла бути дана Ювилятові спромога принаймні жити на Рідній Землі й там виховувати нові українські мистецькі сили. Нема української держави, і тому, читаємо далі, там над Дніпром, коли навіть ставлять які памятники, то нема такої влади, щоб звернула увагу на того роду ґеніяльні українські таланти, до яких мистецький світ уже давно зачислив Олександра Архипенка.

Коли роздумуємо над тими жалями, вилитими на Рідній Землі, насуваються нам такі думки, які не тяжко відгадати. Бо коли Шановний Ювилят не може мати місця на Рідній Землі, то всежтаки Він живе в Злучених Державах, а тимсамим живе там, де живе й українська іміграція. Значить, що коли не може використати Архипенка Рідний Край для українського мистецтва, то може це зробити американська Україна. І поправді сказавши, вона вже зачала це робити. Вже є й висліди: ось ті українські мистецькі твори Архипенка, якими так одушевлений Рідний Край. А до них треба зачислити в першу чергу відомі нам уже два бюсти Шевченка: один, що є в музеї в Дітройті, й той другий, що буде поставлений у Культурнім Городі в Клівленді. Є теж надія, що Ювилят виконає ще й інші українські твори, а між ними і памятник Маркіяна Шашкевича, на який саме тепер переводить збірку.

І ще одно: в осени отвирає Ювилят на пів року мистецьку школу в Шікаґо, зараз по повороті з Сієтл, де тепер викладає у Вашинґтонськім университеті. Отже буде нагода не тільки для американців, як це досі бувало, але й для молодих українських талантів скористати з ґенія Архипенка і його розуміння та знання мистецтва.

А накінець: від себе, себто від української іміґрації, можемо побажати хіба того, чого Ювилятові побажав Рідний Край: ще довго прожити і попрацювати для мистецтва й України.

ЮВИЛЕЙ ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЦЯ

(З нагоди 50-ліття маляра й різьбара Олександра Архипенка).

Україна й заграниця обєдналися тепер для відсвяткування 50-ліття великого українського артиста, Олександра Архипенка.

Заговорила в Америці передівсім ґазета „Шікаґо Дейлі Нюз". В числі з 29-го травня писала вона: „Олександер Архипенко, перший з кубістів і абстрактних різьбарів та найбільший різьбар у світі від часів Родена, святкує свої 50-ті уродини, котрі припадають на завтра, повідомлюючи про відкриття в Шікаґо в жовтні своєї школи скульптури.

Приїзд артиста до міста оживить штуку.

„Приїзд у Шікаґо такого великого й такого оригінального мистця, як Архипенко", пише в тій ґазеті С. Дж. Буліет, „може бути для шікаґовської штуки таким побудженням, якого вона здавна потребує". Шікаґо потребує такого побудження, бо місто артистично заспало. Інститут Штуки попав у летарґ і не робить нічого конструктивного ні для штуки ні для мистців. Багаті меценати штуки ждуть, що Інститут Штуки буде робити цю роботу, котру вони повинні робити. Артисти пішли за загальною апатією й „засіли під драбиною штуки" й пошлюхуючи ждуть на чудо.

Що Архипенко вміє розбуджувати заінтересування штукою, показує його історія. „Архипенко став одним з бунтівників іще в 1908-мім році, коли він брав участь у виставах штуки „фов" і „кубістів" у Парижі. У 1912-тім році він відкрив свою школу, наперед у Парижі. У 1921-шім році перенісся до Берліна, бо німці були найбільш одушевленими купцями його творів, поки їм не дорівняло Токіо (ніпонці). У 1923-тім році він прибув до Америки, заложив школу штуки в Ню Йорку та став американським горожанином. Він перебував постійно в Ню Йорку десять літ, виїжджаючи лише на пару тижнів літом, щоб вести школу в Вудстаку, в ґірській околиці над Гудсоном. Потім він переїхав на побережжя Тихого океану й став принагідним учителем штуки в колеґії Милза в Каліфорнії, а згодом відкрив робітню в Голівуді. З Голівуду саме він переїздить у середині жовтня до Шікаґо, щоб відкрити свою школу".

Багато вистав на всьому світі.

Далі „Шікаґо Дейлі Нюз" подає, що Архипенко вже трохи звісний Шікаґу зо своїх вистав на Виставі Поступу в 1932-гім і 1933-тім році. Зрештою ще й до цього Архипенко влаштував був уже давніше одну виставу в „Артс Клоб" і з тої вистави закупили деякі твори приватні колектори.

Поза Шікаґом Архипенко звісний у широкому світі. Каже Буліет: „Архипенко відзначився тим, що він самий улаштував досі 56 великих особистих вистав, на котрих виставляли лише його твори. Вистави ці відбувалися по великих містах світу. Він витворив понад тисячу творів різьби і всі вони, з винятком 40, знаходяться в публичних музеях або у великих приватних колекціях по всьому світі: в Лондоні, Ню Йорку, Шікаґо, Лос Анджелесі, Токіо, Ленінграді, Москві, Берліні, Парижу й інших столицях".

Архипенко звісний усім, що читають про штуку. Про нього написано 11 монографів 10 ріжними мовами. „Нема ні одного більшого критика штуки", каже „Дейлі Нюз", „котрий не розбирав би творів Архипенка".

Підкреслюють українське походження.

Архипенко все виразно заявляв, що він українець, одначе ґазетярі, не знаючи багато про Україну, говорили часто про нього як про москаля або росіянина. Нині „Дейлі Нюз" пише вже виразно про його українство. Київ, де він родився, вже не московське місто, але українське, хоч воно й було в часах народження Архипенка під московською владою.

„Там він родився 30-травня 1887-го року, і там теж вступив до академії штуки, де дістав перші початки науки. Одначе з неї він був прогнаний у 1905-тім році, маючи 18 літ, за „радикальні тенденції в штуці".

У 1908-мім році він прибув до Парижа, де студіював у Школі Гарних Штук 15 днів. „Якщо він зарадикальний для київської академії, то він показався занадто поступовим для старої паризької Школи Штук". У штуці тоді появилися нові напрями: фовізм і кубізм, і 21-літній Архипенко хопився за них та почав примінювати їх до різьби. „У Києві він попри різьбу ще студіював архитектуру й інжинірію та розвинув вроджену чутливість для краси форми. Через те він не піддавався крайностям кубізму, а спеціяльно „культові негарного" і ніколи не викривлював форм, а все старався творити щось досконале щодо симетрії та творити форми, повні значіння.

„Коло 1910-го року, маючи 23 роки, Архипенко вже стягав на себе стільки уваги своїми творами на паризьких виставах, що його запрошено до Гаґену, в Вестфалії, в Німеччині, зробити особисту виставу в міськім музеї. Гаґен купив кілька творів і став першим колектором Архипенка".

Архипенко як учитель.

„Як учитель, Архипенко добув собі таку саму всесвітню славу", каже Буліет, „яку признано його творам. У його школах у Парижі, Берліні, Ню Йорку й Каліфорнії він мав тисячі студентів усяких національностей, котрі потім понесли додому від свого вчителя натхнення до штуки — до горячої Індії, до холодної Росії, до північної й полудневої Америки, до Европи, Азії, Африки й Австралії. Можна сумніватися, чи є де в світі артист, що має такий широкий вплив".

Шікаґовська школа Архипенка відкривається 18-го жовтня. Цьогорічний курс буде тривати шість місяців. Мінімальна заплата за курс 18 долярів на місяць. Записи до школи вже відкриті під адресою: А. Архипенко, 6907 Френклин Евеню, Голівуд, Каліфорнія.

О. Архипенко при праці над бюстом Т. Шевченка.
Бюст є тепер у міськім музеї в Дітройт, Міш.

Відгук німецької ґазети в Празі.

Празька німецька ґазета „Прагер Пресс" принесла з приводу 50-ліття Архипенка цілу низку фотоґрафій з різьб Архипенка. Поміщено фотоґрафії: Ма, Стояча Фіґура, Йосифіна Бонапарте, Дві приятельки, Два тіла.

Цей часопис приносив уже давніше статті про артистичну діяльність Олександра Архипенка. Статті виходили звичайно зпід пера звісного українського журналіста Гехтера („Радянина").

Краєва преса зприводу ювилею.

Очевидно, святкують 50-ту річницю народження Архипенка передівсім українські часописи.

„Новий Час" приносить довшу статтю С. Гординського. Схарактеризувавши змагання під впливом кубізму, він підкреслює зворот у творчості Архипенка, що настав уже в Америці. Зворот до українського сюжету, під оглядом форми і тематики. Так повстає „Україна", „Шевченко з бородою" й другий Шевченко з головою, опертою на руку — безперечно найкраща з усіх, кимнебудь створених постатей Шевченка, де камінь виявляє незвичайне одухотворення виразу й натуги внутрішнього життя.

Архипенко для майбутности.

„Архипенко", каже Гординський, „один із передових творців тієї великої доби мистецтва, що перейде в історію під назвою „модернізму", доби несподіванок, шаленого руху сміливих полетів і героїчних змагань".

Більше світла на те саме питання значіння Архипенка для будучих поколінь кидає стаття відомого артиста Павла Ковжуна п. з. „Українець на вершинах світової слави" у львівськім щоденнику „Діло".

„Заслуга Архипенка для української культури полягає і в тому, що саме він доказав, які сили і здібности дрімають у нашій нації, та що при відповідних умовинах ці сили можуть проявитись теж із користю для загальнолюдського культурного розвитку. Нині українське мистецтво осягнуло вже такий високий рівень, що на його тлі Архипенко стає природним речником нової української доби; перед 25 роками не можна було про це навіть мріяти.

„Тома Масарик у своїх відомих спогадах „Світова Революція" у кількох місцях книги підкреслює значіння мистців та взагалі мистецтва, літератури й музики для пропаганди національних ідей і національної справи...

Артист і ми.

„В цей день пятьдесятьліття нашого знаменитого земляка", закінчує статтю артист Ковжун, „посилаємо йому від нашого громадянства з рідних земель найкращі та найщиріші побажання у дальшій праці".

Одначе під цим оглядом справа не представляється ще так траґічно й безнадійно. Щоб уся артистична творчість Архипенка не пропала для українського народу, пороблено вже зовсім реальні кроки. Хоч не багаті на американські мірила, українські іміґранти й українські інституції в Америці почали вже набувати для себе праці Архипенка. Їх заходами деякі праці Архипенка знаходяться вже в приватних руках, деякі в руках інституцій, а деякі в руках американських інституцій, де вони збільшують славу для культурности українського народу. Ці початки можна повести далі. З дальшої творчости найбільшого українського різьбара можна буде при відповідній акції ще врятувати для українського посідання величезну частину. Дальші признаки творчости Архипенка спеціяльно надаються для приміщення до релігійного малярства наших церков. Між візантійськими малюнками наших церков та так званим абстрактним малюнком Архипенка є близький звязок, який цікавить самого артиста і який українські церковні громади в Америці повинні використати для прикрашення своїх церков. Зроблять тоді прислугу своїй церкві й свому народові, і гідно запишуть память 50-ліття народин Олександра Архипенка в історію української й всесвітньої культури.

Дон Педро Аляркон.[1]

ТРУБАЧ

Оповідання з часів громадянської війни в Еспанії.

(2)

Я ждав у келії, що кожної хвилини мене розстріляють, бо христинці та карлісти немилосерно взаїмно вистрілювалися; не щадили навіть і полонених. На другий день рано прийшов до келії військовий капелян. Мої товариші ще твердо спали.

Я кажу:

— Тож мусимо вмерти?!

— Так, напевно вас розстріляють!

— Зараз тепер?

— Ні, щойно за три години.

Я зараз побудив товаришів.

Боже, щойно тепер настав зойк, голосіння та проклони, що проносилося по коридорах вязниці.

З мене стягнули старшинський однострій і дали звичайну шапку та стару блюзу. Це був знак, що я згину разом із моїми двацятьма товаришами. Лише того хотіли карлісти пощадити, що знав добре музику, бо між ними припадково було мало музикальних.

Уставили нас рядом на коридорі. Я дістав число одинацять, себто, що мене застрілять одинацятого зчерги.

Я подумав іще про мою жінку й дочку.

Тепер почалося стріляння. Збожеволію. Я мав завязані очі, то не міг бачити, як гинуть мої нещасні товариші. Тому я став рахувати крісові вистріли, поки на мене прийде черга.

Та за четвертим перестав я вже рахувати. Ще й нині чую ті вистріли в уяві.

Далі падуть стріли. Я готов! — подумав я. Нараз я почув, що хтось сильно потермосив мене та щось прошептав.

Я впав вкінці наче мертвий і заснув твердим сном.

Мені снилося, що мене розстрілюють. Коли я пробудився, знайшовся в кромішній пітьмі.

Тут якась тінь прикунула біля мене.

Я скрикнув:

— Чи то ти Рамоне, дорогий приятелю?!

— Чого хочеш? — почувся якийсь таємний голос.

— Боженьку, може я вже на тому світі?

— Ні! — відповіла тінь.

На те я, дріжучи із жаху:

— Невжеж це справді ти, Рамоне?

— Я.

— Деж я тепер? Чи може це сон?

— Ні, дорогий Базиліє, це зовсім не сон. А тепер слухай! Ти певно знаєш, що я вчора застрілив того мого смертельного ворога. Тепер уже я пімстився. Я наче збожеволів... Рубав, куди засягнув, поки бодай один христинець був на боевищі.

Вкінці пригадав я собі тебе і вибрався до тієї хатини Де Сан Ніколяс, як ми були умовилися. Самособою, я думав, що тебе вже нема між мертвими. Перешукав я кожний кут, та тебе ніде не було...

Вибила вже друга, третя й четверта година, а тебе як нема так нема. Ах, страшна ніч!

Подумав я: коли тебе ніде нема, то ти напевно згинув. Як стало свитати, я вибрався назад до повстанців карлістів, до їх табору.

Вони вже думали, що я згинув. Як лише побачили мене, стали щиро витатися зі мною, а ґенерал відзначив мене за хоробрість.

Тоді я дізнався, що розстрілюватимуть двацять полонених. Я подумав собі:

— Може мій Базиліє є між тими нещасними!

Я мерщій побіг на місце страчення.

Як я почув вистріли, закрив лице руками. Вкінці побачив я і тебе. Боже, тепер і мого Базиліє розстріляють, а ще всього два були перед тобою.

— Що мені діяти?

Я сказав ґенералові:

— Того чоловіка не стріляйте за ніщо в світі, сеньоре ґенерале!

Цей спитався:

— А він може музика?

Ті слова були для мого нещасного серця наче сонішні промінї для сліпорожденого, коли нараз провидить. Світло надії малощо не осліпило мене.

— Так, він справді музикальний, сеньоре ґенерале, дуже музикальний.

А ти тимчасом лежав непритомний.

— А на якому інструменті грає?

— Він добрий трубач.

— Чи нам треба трубача? — спитав тепер капельника.

— Того нам навіть дуже треба!

— То заберіть цього чоловіка зпосеред тих засуджених, яких зараз розстріляєте.

Тепер я тебе кріпко схопив і відвів до цієї хатини...

Я зворушений обняв його та сказав:

— Дорогий Рамоне, тобі спрді завдячую життя!

— Невжеж ти справді трубач?

— Ні...

— Е, то ти мені зовсім не завдячуєш життя, бо ти мене дуже ошиганив, а колиб ти не врятував свого життя...

Я здеревів...

Рамон каже нервово:

— Питаюся тебе тепер знову, чи ти дійсно музикальний?

— Дещо знаю: пригадую собі, що ми в колеґії вчилися грати на якихсь інструментах.

— Того мало, а навіть дуже мало; ти направду згинеш, а мене вважатимуть ошуканцем; я страшно осмішу себе між товаришами. За пятнацять днів виступить нова музика прилюдно, а що тоді буде з тобою?

— Кажеш, за пятнацять днів?

— Ні більше ні менше, тож коли до того часу не вправишся у музиці, оба втратимо голови...

— Невжеж тебе малиб застрілити, тебе, якому я завдячую моє життя? Господь змилосердиться наді мною...

Пятнацять днів учився я тієї музики, цілісенькі ночі я майже не прижмурював очей.

(Докінчення на 3-тій стор.)

Скільки маєте дітей?

Французький король Людвик XIV спитав раз одного із своїх дворян, скільки має дітей.

— Троє найяснійший пане, — відповів дворак.

За якусь хвилину король знову завдав те саме питання.

— Маю троє дітей, найясніший пане — відповів знову дворак.

Та не минула година, як король у третє завдав таке саме питання.

Тепер уже дворак відповів: Маю пятеро дітей, найясніший пане.

— Якжеж це може бути, — здувався король — таж щойно говорив ти, що маєш їх трое?!

— Так воно дійсно є, ваша величносте, — відповів дворак, — одначе я боявся, що для вашої королівської величности буде скучно, як я буду повторяти все одно й те саме.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЦІЛИЙ НАРОД РЕЗ КУЛЬТУРИ?

Американські ґазети наводять слова одного бесідника, котрий каже, що американці мають забагато цивілізації, а замало культури.

Це виглядає на промову із скринки на мило, але закид походить від відомого американського проповідника, д-ра Гарія Емерсона Фоздика, а виголосив він ці слова на врочистім закриттю шкільного року в університеті Джана Гопкинса в Болтиморі, одній з найбільших американських виховних інституцій.

Чи слушний закид д-ра Фоздика, чи неслушний, але може він принаймні прислужиться американцям тим, що не будуть так легко кидати проти інших народів закиду некультурности.

КУЛЬТУРА И ЦИВІЛІЗАЦІЯ.

Своїй промові до університетської молоді д-р Фоздик дав заголовок „Про те, як можна бути цивілізованим на смерть". Як уже видно з наголовку промови, д-р Фоздик думає, що американці занадто цивілізовані.

Він каже, що за останні три покоління американці розвинули високо апарат до життя, одначе рівночасно не зробили більшого поступу в культурнім, або духовім, розвою.

І з заголовку промови й із самої промови видно, що д-р Фоздик робить ріжницю між цивілізацією й культурою, котрі деякі люди вважають за рівнозначні. Він називає цивілізацією всякі домашні вигоди життя, поправу виробу всяких річей, зріст лучбових засобів. Людина, що носить новітню одежину, що має в своїй хаті холодільню, телефон, автомобіль, що їздить залізницею чи літаком, це людина, що вживає засобів цивілізації. Одначе вона ще неконче культурна. Щоби бути культурною людиною, людина мусить розвинутись духово.

НЕКУЛЬТУРНІ ЦИВІЛІЗОВАНІ ЛЮДИ.

Д-р Фоздик каже, що американці створили кінематограф, себто придумали спосіб фотографувати рух та кидати на екран образки в цей спосіб, що видець дістає враження, що він бачить цей рух.

Цього цивілізованого засобу можна вжити до піднесення духового розвою. Деколи на це фільми й вживається. Але не все. Звичайно вживається фільми на те, щоб дати мас. людей пусту, дешеву, грубу розривку. Від такої розривки людина не розвивається духово, але духово нидіє.

РАДІО И КУЛЬТУРА.

Таке саме діється з іншими людськими винаходами. Люди придумали радіо. Це засіб цивілізації, засіб поправи життя. Якби давати на радіових годинах програми, від яких люди розвиваються умово, то радіо може послужити для розвою людської культури. Народ, що має радіо, може розвинутися багато скорше, ніж народ, котрий радія не має.

Одначе коли радія вжити для пустих, плитких, несмачних програм, то цей цивілізований засіб, яким є радіо, стає засобом пониження народньої культури.

АВТОМОБІЛЬ ЯК МІРИЛО КУЛЬТУРИ.

Говорив д-р Фоздик і про автомобіль. Дуже добре, що говорив, бо від американців часто чувати перехвалки, мовляв, Америка високо культурна країна, бо ось, наприклад, самий стейт Ню Йорк має більше автомобілів, ніж ціла Европа, Азія й Африка.

Д-р Фоздик звертає американцям увагу, що автомобіль не конечно культурний засіб: коли автомобілю вживає „ґенґстер" на те, щоб скоро втікати від поліції; або коли навіть незлочинець уживає авта для вульґарних цілей, себто, щоб хвалитися ним перед іншими людьми, то автомобілю вживається не для розвою культури, а для ширення варварства.

Дуже добре зробив Фоздик, що говорив такі речі американцям. Але чи й нам з цього не прийде яка користь? Чи не набираємося й ми від американців цивілізації, а забуваємо за культуру?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАКІНЧЕННЯ НАУКИ РІДНОЇ ШКОЛИ.

(„Національне дитяче свято).

В редакційній статті „Свободи" з 10. червня б. р. під заголовком „Памятка зі школи" пишеться між іншим: **„Треба принаймні закінчення науки в тій школі перемінити в якесь особливше національно-дитяче свято".**

Які гарні і розумні слова! Так, закінчення науки в наших рідних школах це **національні свята,** бо кожна дитина нашої школи, коли вона навчилася бодай трохи рідної мови й історії, коли вона знає, хто вона, — це великий цінний здобуток для нашої нації, тимбільше тепер, у часі неволі, коли нам так багато треба свідомих дітей, будучих свідомих громадян, які моглиб стати за право і волю свого народу.

Та чи воно так буває? Чи ми такі закінчення школи перемінюємо в національні свята? На великий жаль, ми навіть нераз не звертаємо на це уваги. Вчилися десьтам діти, ходили до школи, чи не ходили, мучився хтось із ними, чи ні — нам байдуже. Ми дуже радо йдемо на забави, танці, гульки, вечерки, комедії, де можемо насміятися з пяного мужика або з брудного жида, а на дитячі вечерки, на закінчення науки рідної школи? Байдуже! Що там, мовляв, діти можуть нам доброго показати? То собі, от діти!

Так, ми переважно любимо йти тільки там, де би себе розвеселити і насміятися, а то й почастуватися з кумом чи сватом. А діти? Шкода часу, бо, мовляв, маю хрестини, весілля, забаву чи що, мушу там бути. А на дитячім концерті чи вечерку без мене обійдеться.

Ще як трапиться громада свідома, де її члени вміють читати й писати, де бодай переважна частина їх ходила колись до школи, там справа стоїть яко-тако. Але в громаді, де є багато анальфабетів, там справа стоїть погано, а то нераз аж дуже сумно сказати! Якось уже священик чи учитель умовить в батька і матір, що посилають дитину до рідної школи; але посилають от так собі, щоб позбутися; мовляв: най іде дитина, щоб вдома не заваджала та не докучала. І ходить дитина до тої української школи, мучиться там по холодних, нечистих салях-кімнатах, в сутеринах (бейзментах), тай ніхто її там не відвідає, ніхто не спитає, як учишся, пощо вчишся? А в тім самім часі ця дитина все чує вдома мову про те, що ми бідні невільні, раби, що треба науки, свідомости, культури, боротьби і волі народові. По хатах такий крикливий патріотизм виливається з порожнього в порожнє і дитина все слухає тай іде до школи, вчитись, як може, бо вірить, що родичі оцінять цю її працю і науку. А тут нераз учитель дасть здібній дитині віршик, пісеньку, чи то ролю в представленню, тай дитина навіть не має перед ким похвалитися, чого вона навчилась, бо на концерті чи представленню нема не то близьких, але нераз батька ані матери.

І щож дитина думає? Яке враження вона виносить з усеї науки в цій рідній, так перехваленій українській школі? Погане! Вона переконується, що це її тільки висилають, щоб позбутися з хати, щоб, мовляв, не сваволила. Вона, така добра наша дитина починає пізніше йти до цеї школи з огірченням, а то й тільки час стратити та збитки робити: учетелеві і родичам. Така дитина нераз ходить до школи три, чотири, а то й шість літ, тай мало що вміє. Правда, трапляються і вчителі самоуки, не кваліфіковані, анальфабети, що ледви самі вміють а, б прочитати та написати, але й найліпший учитель нічого не навчить дитини, як вона йде до школи, аби збутись, а не з переконання і з охотою.

Ми звикли нарікати: Де наша молодь? Це дорослі хлопці й дівчата? Чому нема їх у наших орґанізаціях, церквах, товариствах, хорах і тим подібне? А звідки цеї дорослої молоді наберемо, як не припильнуємо дитини, коли вона ще маленька? Звідки будемо мати молодь, свідому молодь, як вона не буде вміти по українськи читати, писати; не знатиме української історії, пісні і культури? Хто заповнить наші ряди, як нас не стане, коли не виховаємо дітей у своїм рідним українськім національнім і релігійнім дусі?

От тому то всі наші нарікання безпідставні. Всі наші скарги, що нібито наші діти пусті, непослушні, не хотять учитися по свому, не хотять говорити своєю рідною мовою, не мають підстави, бо ми самі причиною цього, і то по найбільшій части. Ми часом самі нездари і нерозсудні пустомельці та плаксуни, а тільки не хочемо себе винувати, та всю вину складаємо на невинних діточок. А чейже це не пуста фраза, а фраза мудрих людей: Який пень, такий дуб; який пень, такий клин. З нездарів батьків ростуть нездари діти. В несвідомих батьків несвідомі діти. А ми тої свідомости так жадаємо! Ми все нарікаємо, що хтось нас кривдить, що хтось нас нищить. І тут треба знати нам фразу вчених: найбільшим ворогом чоловіка є сам же чоловік; найбільшими ворогами своїми є нераз, а то таки частіше, ми самі.

Ми знаємо часи, що в нас в Україні не було шкіл, заборонювано вчитися своєї мови. Та ми знаємо, що коли ці часи минули і примушували наших дідів та батьків посилати нас до шкіл, то батьки нераз куркою чи гускою в учителя викуплювали нас від школи, мовляв: А хто буде корови пасти? А хто буде прати та прясти? Ті часи минули. В нас неволя. Рідна земля залита ворожими струями. Там наші брати і сестри хотять своїх шкіл, боряться за них, утримують свої приватні школи з бідних датків, але дбають про школи. Рідні Школи в краю переживають великий гнет, як було колись тому сто, двісті літ, але брати і сестри наші таки не даються, посилають дітей до своїх шкіл, а ні, то самі вчать їх потайки, щоб жандарм ляцький, чи румунський, чи чеський, чи московський не підглянув.

А тут на вільній землі Вашинґтона, де нема ні жандарма, ні чекіста, тут чейже ніхто нам не забороняє вчитися по свому. Америка дає нам волю, признає всім народам права науки своєї мови і говорення нею. Інші народи це використовують до цеї міри, що мають уже свої вищі школи, „гай скулс", а то й університети, звідки виходять їх передові патріотичні одиниці і провідники. І ці народи живуть уже тут сто, двісті, а то й триста літ. А чиж ми, одна з найпізніших еміґрацій, маємо вже занехати своє шкільництво, мовляв, нам воно непотрібне? Таж у нас щойно перше покоління цих малих цвітів на американській землі, а буде, ще й друге, третє й десяте... Нам треба так подбати про шкільництво, щоб із цих теперішніх діточок були колись учителі рідних наших шкіл тут на еміґрації.

Це буде тоді, коли ми підготуємо своїх дітей у такому рідному дусі, щоб вони й своїх дітей у такім дусі ховали. Це буде тоді, як ми найбільшу свою увагу звернемо на науку дітей і на їх закінчення української школи, як ми цими дітьми заінтересуємося до того ступня, що вони зрозуміють, що за ними стоїть батько, мати, вуйко, вуйна, стрийко, стрийна, хрестна, хрестний і всі, всі, вся родина, вся громада.

Слідім за вечерками закінчення науки рідної школи в своїй громаді і йдім туди всі, чи є там наші діти рідні, чи їх нема! Нехай усі діти в громаді будуть нашими рідними, бо й ми всі рідні люди, діти одної великої землі української.

Даймо дітям нашим дарунки за науку рідного слова, мови і пісні невмирущої! Даймо їм морозиво, соду, перекуску, а найголовніше — памятку на довгі літа: даймо їм у дарунку українську книжечку, історію, казку про козаків, український співаник, молитовник, тощо. Такий дарунок дитині буде заохотою до науки набудуче! Не йдуть з голими руками! Кожний і кожна може дитині знаній, чи дитині близької родини принести щось у дарунку. А найголовніше: будьмо всі на закінченнях шкіл. Це буде найкращий дарунок дітям. Дитина побачить, що за нею є сила народу, громада, яка вміє її оцінити. Подивімся, як інші народи тішаться дітьми і горнуться навколо них! Не кажім, що наші діти недобрі, пустії, що не хотять вчитися рідної мови! На скількість нас зорґанізованих, на скількість наших шкіл при громадах, а головно на скількість дітей, що до цих шкіл учащають, ми маємо аж надто гарне число молоді по громадах, що інтересуються рідним українським життя. Ми маємо вже й адвокатів, лікарів, американських учителів і вчительок, священиків, акторів, артистів і тим подібне, що гордо признаються до своєї нації і що стоять у рядах, у праці для своєї нації, для України. Це свідчить, що якіб школи не були, вони на марно не йдуть. Плід вони приносять, а принесуть іще стократний плід, як ми більше про ці школи подбаємо.

Заохочуймо своїх дітей до науки свого рідного в рідних школах! Ідім на шкільні концерти, представлення, а головно на закінчення науки української рідної школи! Ідім громадно, як на велике торжество! Радіймо разом з дітьми, тішмося з ними і тішмося ними, бо це наш скарб, наша будучність!

Нехай закінчення науки рідних шкіл буде в нас торжеством урочистим, нехай буде **великим національним дитячим святом!**

о. Степан Мусійчук.

СПОРТОВІ ДРУЖИНИ І НАШІ „ДНІ".

В Америці маємо дуже добру нагоду розвинути ту ділянку, яка в нас ще сильно занедбана. А цею ділянкою є: спорт. Щоправда, маємо вже й ми численні спортові дружини, що вже беруть участь і в спортових змаганнях. Але все те ще нас не повинно задоволити. Щоб скріпити спортовий рух, треба давати нашим спортовим дружинам нагоду виступати на ріжних наших здвигах, які ми тепер звикли називати „Днями". Як знаємо, маємо такі стейтові, націоналістичні й інші дні. Колиб такі „Дні" були получені зо спортовими виступами, то це уріжнороднилоб програми таких здвиґів. Ми і притягалиб на такі здвиги більше людей, таких, що не мішаються „до політики". Ми моглиб на таких здвигах лекше обєднувати і таких, що порозбивались на гуртки і себе оминають. Тоді краще одні одних пізналиб і булаб більша згода.

Ось у такий спосіб думаємо перевести і Здвиг Українських Націоналістів стейту Ню Джерзі. На нім буде знята ще й фільма, щоб залишилась памятка з таких здвигів для будучих поколінь. А коли влаштовуємо Дні для таких високих і добрих цілей, то очевидно, що загал повинен їх попирати, бо тим чином попираємо й обєднання наших сил в Америці.

Т. Рудий,
Белвіл, Н. Дж.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

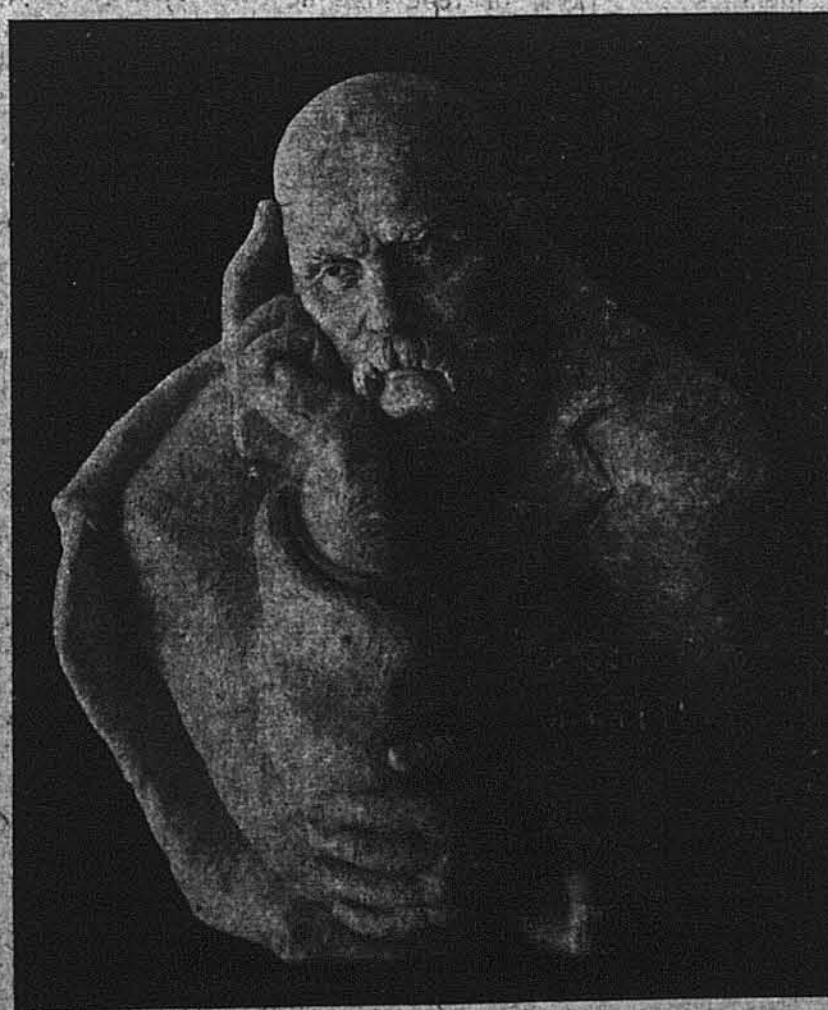
ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Укр. Січ, від. 282, подає до відома своїм членам, що з причини не полагодження справ минулими зборами, всі члени обовязково мають прийти на збори в суботу, дня 19. червня, в годині 7-мій ввечір. Збори відбудуться в У. Н. Домі. Просимо памятати, що ці збори дуже важні. Член, що не прийде на збори, підлягатиме карі 50 ц., а урядник 1 дол. — І. Пігуляк, голова; Г. Туркевич, рек. секр.; І. Каменюк, фін. секр.; В. Осухівський, кас.

СТЕМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, подає до відома місцевим і позамісцевим членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 5-тій пополудні, в гали церковній на Ґринвіч Еве. Просимо членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження. На цих зборах делеґат дасть звіт з конвенції У. Н. Союзу. Буде також піврічний звіт урядників. Напоминаємо, що коли член не прийде на ці піврічні збори, заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. Довгуючі члени повинні вирівняти свій довг на цих зборах, бо в противнім разі поступимо згідно зо статутом. Просимо родичів вписувати свої діти до У. Н. Союзу. — Василь Карей, предс.; Микола Когут, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє всіх членів, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні. Просимо всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження. Делеґат дасть звіт з конвенції, тому всі члени повинні прийти на збори. — П. Гливяк, предс.; Р. Оґар, секр.; Іван Михальцевич, кас.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 14, повідомляє, що місячні збори відбудуться в понеділок, 21. червня, точно в годині 8-мій ввечір, в Січовій Галі, 229 Спрінґфілд Еве. — М. Питрашик, секр.

Олександер Архипенко: Тарас Шевченко.
(Бюст призначений для Культурного Городу в Клівленд, Огайо).

ТРУБАЧ

(Докінчення).

Рано Рамон пішов до капельника, щоби підовчив мене. Втекти з вязниці я ніяк не міг, бо вартові пильно стерегли мене, а Рамон не хотів ні на крок відійти від мене, так, що поправді був моїм вязнем.

Я з ніким не розмовляв, а їв і пив дуже мало. Я наче з згуздів зсунувся, дув без упину в трубу, просто очарувала вона мене. І справді в означену пору я зовсім вивчився грати на цьому інструменті.

Колиб я був німий, промовив би; колиб був спаралізований, став би ходити; а колиб був сліпий, провидів би...

— Як ви розумієте це?

— Бо я мав тверду й рішучу волю, а воля перемагає все.

Хотіти — значить могти. Так я врятував життя собі й Рамонові.

Я попросту збожеволів, а моє божевілля то було мистецтво...

Три роки я трубів без упину і трубу рідко коли випускав із уст.

Все моє життя це лише дмухання у трубу, а Рамон мені всюди вірно товаришив.

Я дійсно і співав би у трубу, під моїми пальцями вона попросту вигиналася, віддихала та плакала, наслідувала спів птахів, домашніх і диких.

Мої легені були наче з заліза. Так трублячи провів я повних три роки, аж поки не помер мій невіджалуваний Рамон. Щойно перед його трупом отямився я... Відтоді я страшно зненавидів цю трубу і ніколи вже й не торкнувся її...

Тож скажіть, мої діти, скажіть щиро, чи можу я вам узагалі заграти щонебудь?!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КАРНЕГІ, ПА.

Стрілецьке Свято.

В неділю, 30. травня б. р., відбулося в Карнегі, Па., Стрілецьке Свято в честь Борців-Героїв, котрі впали на полі слави, щоб виборoти волю і державність України.

Вже в 9-тій годині рано почали учасники збиратися перед українською церквою на Джейн Ст. Порядок був такий:

На самім переді йшла екзекутива парохіяльного уряду: предсідник парохії М. Лобур, касієр А. Медвідь і секретар М. Залецький. За ними йшла гарно приодіта банда з 34 членів, опісля прапори з парохії, а за ними відділ жовнірів-ветеранів з американської армії, далі церковна процесія з хрестом і патерицею, а за процесією поступав священик у ризах зі своїми церковниками. Потім ішла шкільна молодь під проводом дяковчителя И. Прокопа і п. Юлії Кучерової. Опісля старша молодь під проводом п. В. Патроша. За ними жіноцтво, а за жіноцтвом чесні гості з парохії Пр. Діви Марії з Мікіз Ракс, Па., з бандою і зо своїми прапорами, під проводом п. С. Костецького, п. Сущинського і проф. В. Шостачка в числі поверх 600. За учасниками з Мікіз Ракс, Па., йшли люди з братств, товариств і Горожанського Клюбу в Карнегі.

Під звуки дзвонів похід рушив на цвинтар св. Петра і Павла.

Під великим хрестом, який був красно прибраний лентами, прапорцями й дубовими галузками, з якого звисали дві великі сині ленти з написами: **„Поляглим борцям за волю України”**, відслужив о. парох полеву Службу Божу, хор з парохії з Мікіз Ракс співав до Служби Божої під проводом свого диригента п. В. Шостачка. О. Маріян Кучер виголосив проповідь про Мучеників-Героїв в Церкві Христовій і про Борців-Героїв, які впали за волю України. На жертвах, на крові, на трупах мучеників зросла Церква Христа. На пролитій крові Борців-Героїв, Синів України, повстане вільна Україна. По Службі Божій відслужено панахиду за упалих Героїв за кращу долю нашої вітчини.

Ветерани з американської Армії відслужили відповідні молитви над могилою невідомого жовніра, кінчаючи церемонію відданням трьох сальв з крісів, а трубачі на чотирьох рогах цвинтаря відтрубили до глибини серця зворушливе „Вічная Память Поляглим Героям”.

Опісля похід у найбільшім порядку повернувсь до української парохіяльної галі на Джейн Ст., де відбулася гостина для учасників походу.

Це свято було одно з найбільших народніх свят, яке памятає український нарід у Карнегі. Щира подяка всім гостям з Мікіз Ракс, що причинилися так гарно до звеличання свята.

Розпродажем віданак і прапорців занялися: Юлія Маслянa, Пелагія Галущак і Юлія Кучерова. Жертводавці були такі: о. М. Кучер $5; Юлія Кучер $2; по $1: інж. В. Малевич, И. Строчок; по 50 ц.: С. Костецький, Сушинський, Т. Кузищин; по 25 ц.: М. Малевич, М. Строчок; дрібними датками $12. — Разом усього зібрано $23, які призначено на інвалідів з української Армії в Галичині. Гроші вислано чеком до Обєднання.

Всім учасникам, які взяли участь у поході, як і жертводавцям на інвалідів, парохіяльний уряд з української церкви св. Петра і Павла в Карнегі, Па., висловлює найщирішу подяку.

Михайло Залецький.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

На визвольну боротьбу.

Тому 10 літ зорганізовано в Асторії Українську Жіночу Громаду. Це дало тепер нагоду до відсвяткування 10-літнього ювилею. В суботу, 15-го травня, вечором зібралися членниці в домівці Укр. Демократичного Клюбу, засіли до застелених столів, на які наставлено смачні перекуски, за які самі членниці подбали. Голова У. Ж. Г., п. Табакова, привитавши гостей короткою промовою, передала провід тостмайстрові, п. Е. Кривеневі, який, подякувавши за честь, приступив до програми свята і відчитав телеграми, котрі наспіли від Союзу Українок з Ню Йорку і громадян І. Сидора і В. Череватюка з Вашингтону, і також дуже привітний і побажаний лист від п. проф. Ол. Н. Грановського, голови О. Д. В. У. По смачній перекусці покликав тостмайстер урядниць товариства до звіту. Пані Періг подала, що за 10 літ свого існування У. Ж. Громада в Асторії зібрала і вислала до краю $561.50, а на добродійні цілі в Америці роздала $292.34. Крім цього в місцевій касі осталося $741.02 готівкою. Разом ціла сума виносить $1,584.86. Промовляли далі пані Середа, голова У. Ч. Х. в Америці й інші. Пані А. Василик додала, що булоб добре зібрати на цім святі якусь жертву на рідний край. Жертвували по $1: Е. Кривень, М. Табака, пані Періг, Рогатий, А. Бурдига, пані Климишин, Гуменчук, Загоруйко, Сененко, Василик, Олійник, І. Василик, Гула, Підгірна, Борух, Гринишин і Попик, а дрібними датками $10. Разом зібрано $27, котрі призначено вислати до централі О. Д. В. У. на визвольну боротьбу. Тостмайстер подякував присутнім за збірку. Потім пані Періг попросила жінок, котрі ще не належать до У. Ж. Г., щоб приступили на цім святі. На цей поклик вписалося 10 нових членниць.

Комітет свята складає від себе сердечну подяку всім тим жінкам, котрі постаралися про смачні перекуски без жадної заплати, як теж п. І. Дралі за квіти, котрі прислав у дарунку несподівано на свято.

М. Табака, голова; **А. Бобел**, кас.; **М. Климишин**, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На ріжні цілі.

Гром. Ольга Фостик переслала до Обєднання від себе і родини $5 до цеї збірки, яка була переведена на „Свяченім” у домі при вулиці 23 і Бравн, на якім вона не могла бути. Призначено $3 на Рідну Школу і $2 на політичних вязнів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВІЛКС-БЕРІ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 99, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20-го червня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній. На деннім порядку будуть дуже важні справи. Контроля здасть звіт за пів року, а делегат дасть звіт з конвенції У. Н. Союзу. Просимо всіх членів прийти на ті збори конечно і заплатити свою місячну вкладку. — Петро Герман, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Подаємо до відома членам відділу 299, що місячні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2:30 пополудні, в льокалі, де все відбуваються збори. На цих зборах буде звіт делегата і інші справи до обговорення, а найважніше спосіб приєднування нових членів до У. Н. Союзу. Просимо прийти на означений час. — А. Коваль, пр.; Іван Самуляк, кас.; І. Сидорович, секр.

ДОНОРА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 232, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 1-шій пополудні, в литовській галі на Томпсон Еве. На цих зборах будемо принимати нових членів без оплати вступного. Довгуючі члени мають прийти на збори і вирівняти свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані. Контрольори дадуть звіт за пів року і будуть інші важні справи до вирішення. — Іван Піхота, предс.; Т. Вірка, кас.; С. Сенко, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні, в гали М. Негребецького, 84 Н. Рівер ул. Контрольори мають прийти о годину скорше і сконтролювати книжки та на зборах здати звіт за 6 місяців. Делегат дасть звіт з конвенції, тому кожний член має бути приявний на зборах, в противнім разі буде караний згідно зі статутом. Довгуючі члени мають вирівняти свої довги, бо інакше будуть суспендовані. — В. Бережанський, М. Негребецький, И. Кривий.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ СТЕЙТУ КОНЕКТІКОТ!

Подаємо до відома, що Екзекутива Стейтової Політичної Організації стейту Конектікот скликає українську молодіж цілого стейту Конн. на НАРАДИ, які відбудуться в неділю, дня 20-го червня (JUNE) 1937 р., в церковній гали, 127 Парк ул., Ню Гейвен, Конн. Початок в годині 1-шій пополудні.

Українська молодіже стейту Конн.! Кличемо і просимо Вас, щб всі організації молодіжи стейту Конектікот вислали на ці наради по 4 своїх делегатів. А в котрій місцевости нема молодечої організації, то просимо старших урядників Товариств, Братств і Горожанських Клюбів, щоби були так добрі і привезли зі своєї місцевости молодіж.

На ці наради можуть прийти масово молодіж і старші, хто тільки почуває себе українським націоналістом.

Комуністам вступ заборонений.

Екзекутива Стейтової Політ. Організації.

О. Архипенко: „Ма”.

РАНКІН, ПА. Бр. св. Григорія, від. 24, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 20. червня, в годині 2-гій пополудні, під ч. 426 Гавкін Еве. Просимо прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження і буде звіт делегата з конвенції У. Н. Союзу. — Микола Щур, предс.; Юрко Футрик, секр.; Іван Савчин, кас.

ГЕРІЗЛЕТОН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 85, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 1-шій пополудні, в юнійній галі, 4 Вайомінг ул. Буде звіт з конвенції і інші важні справи. — В. Шипула, предс.; О. Костюк, секр.; М. Поливка, кас.

АЛИКВІПА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120 повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів що піврічні збори відбудуться в недлю 20. червня в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. На ці збори обовязково всі члени мають прийти, бо буде звіт контролі і інші справи до полагодження. Напоминаємо довгуючих членів, щоб вирівняли свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — О. Ревть, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє всіх членів і членниць, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні, в льокалі У. Н. Дому, 237 Говп Еве. Просимо членів прийти на означений час. На цих зборах буде звіт контр. комісії за минулого пів року та звіт делегата з минулої конвенції. — Филип Гулька, предс.; Володимир Ледет, кас.; Петро Головачук, фін. секр.

ВЕСТ НЮТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 255, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться 20. червня, На ті збори мають прийти всі члени, бо маємо дуже важні справи до полагодження. На тих зборах обговоримо будуваннь братської галі та багато інших справ. Неприявні на зборах заплатять кару по 1 дол., а урядник 2 дол. — Юрко Кисилиця, голова; Стефан Кушкевич, кас.; Василь Шищук, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць, що піврічні збори відбудуться в суботу, 19. червня, в годині 7:30 ввечір, в гали Укр. Дем. Клюбу, 24-11 Стейнвей ул. Просимо всіх членів і членниць прийти на ці збори, бо є важні справи, які відносяться до кожного члена і членниці. Буде справоздання з конвенції У. Н. Союзу. Довгуючі члени мусять заплатити свої довги цього місяця, бо каса братська не всилі більше давати кредит тим членам, котрі довгують по 3 місяці. Ті члени, котрі не прийдуть на ці збори, будуть наражені на суспенду. Просимо родичів, котрих діти мають скінчених 18 літ життя, щоб переписали їх до повнолітніх членів. Котрих членів діти ще не є в У. Н. Союзі, просимо вписати на цих зборах. — І. Сикор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 19 червня, точно в годині 8-мій ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7-мої ввечір. Приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в суботу, 19. червня, в гали церковній, 127 Парк ул., в годині 6-тій ввечір точно. Просимо всіх членів прийти на означений час, а тому, що це піврічні збори, то кожний член повинен приєднати нового члена. Маємо важні справи до полагодження. Довгуючі члени обовязково мають прийти і вирівняти свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Н. Плутовський, предс.; І. Ліпцан, кас.; И. Децембер, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Колая, від. 104, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться 20. червня, в годині 3-тій пополудні. Кожний член має прийти на збори і вирівняти свої місячні вкладки. Будемо принимати нових членів без вступного до Братства і У. Н. Союзу. Хто з членів ще не має Пропамятної Книги У. Н. Союзу хай зголоситься до секретаря. Юбилейна Книга У. Н. Союзу коштує члена лише $1. — М. Вітів, предс.; І. Ворона, кас.; Г. Мисва, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, від. 77, повідомляє, що збори відбудуться в суботу, 19. червня, в годині 7-мій ввечір. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час. Подаємо до відома, що в літні місяці збори будуть відбуватися в суботу а не в неділю. — С. Саска, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147, подає до відома, що піврічні збори відбудуться в суботу, 19. червня, в годині 6-тій ввечір. Обовязком кожного члена є прийти на піврічні збори. Контроля дасть справоздання за перших 6 місяців. Довгуючі члени повинні старатися сплачувати свій довг, бо потрібно грошей на хору запомогу. Кожний член, що не заплатить кожного місяця до 25-го, буде суспендований; також само і діти. Просимо вас, шановні українці з Алентавн, впишуйте свої діти до своєї організації, тоді виcповните свій національний обовязок, коли ваша родина буде обезпечена в одній з найліпших українських організацій в Америці. — Василь Ракочий, предс.; Павло Лагоцький, секр.-кас.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Просимо членів прийти на ті збори, бо контроля дасть звіт з діловодства за 6 місяців. Делегат дасть звіт з конвенції У. Н. Союзу, то почуєте, яке добро 19-та конвенція зробила для вас і яку користь маєте з тої конвенції. — Т. Ковальський, предс.; М. Прохович, кас.; Г. Тимчій, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 97, повідомляє членів, що піврічні збори відбудуться 20-го червня, в годині 2-гій пополудні, в галі під ч. 47 Говп Еве. Обовязково кожний член має явитись на збори, а довгуючі мають прийти і вирівняти свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Т. Скоробогатий, предс.; Ю. Нестор, кас.; М. Табачук, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, подає до загального відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори, котрі припадають на неділю, 20-го червня, з причини Зелених Свят, відбудуться в наступну неділю, 27-го червня, в годині 12-тій вполудні, в кімнаті де звичайно. Просимо всіх членів зійтись на означений час, бо маємо дуже важні справи до вирішення, як рівнож делегат дасть звіт з конвенції, від котрого почуєте про зміни, які зайшли в статуті У. Н. Союзу. При кінці зборів відбудеться братська гостина, котру улаштовує фін. секр. — Гр. Сайкевич, предс.; Т. Мороз, кас.; П. Саламаха, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19. червня, в годині 8 ввечір точно, в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та вул. Обовязком кожного члена є прийти на збори в означений час. Довгуючим членам пригадуємо, щбо вирівняли свої залеглости. — Антін Карпович, рек. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(42)

Індіяни підїздили човном чимраз ближче до берега. Вони були насуплені і видно було, що присутність Раґляна і його людей їх лютить. В тих сторонах вони були незаперечними панами та звикли, щоб їх інші боялись. А Раґлян стояв зухвало й ні трошки їх не боявся. Рукою він вказав їм на їх човни і старався їм виснити рухами, чого хоче.

Бо ніхто з приявних не розумів тутешнього діялекту. Вкінці індіяни зрозуміли, в чім справа і теж рухами відповіли, що човнів не відступлять. Тоді Раґлян почав добувати ріжні річи і вказувати, що їх заміняє на ці човни. Але це ні трошки не зворушувало індіян і на все вони перечливо кивали головами. Раґлян попав у лють.

Він стільки перешкод поборов, щоб добитись до „затраченої столиці”, а тут мав би відступити перед цими дикунами? Добувши свій револьвер, він почав до них стріляти. Два з них відразу впали трупом, а решту огорнув невимовний жах. Тоді Раґлян вскочив у човни і приказав зробити те саме своїм товаришам та подався на глиб води.

Остали індіяни скоро побігли до свого племени і розказали, що сталося. В тій хвилі їх плем'я зібралося на нараду. Розагітовані своїми провідниками, індіяни заприсягли страшну пімсту білим людям, без огляду на те, звідки вони походять. „Смерть, смерть блідим лицям, що сміють заколочувати наш спокій і вбивати наших людей”! — кричали вони.